

FILMFEST I LONDON

Hvis man har lyst, kan man tilbringe størstedelen af året med at rejse fra filmfestival til filmfestival. Så mange er der, og så tæt ligger de.

Skønt, hvis man gjorde det, ville jeg erstatte ordet lyst med mani. Jeg kender da heller ingen, der gør det omend nok nogle, der er tæt på. Lykkeligvis er det sådan, at London Film Festival i en vis udstrækning overflødig gør min deltagelse i en række andre festivaler. Ken Wlaschin og hans medarbejdere gør en stor del af arbejdet for én ved netop at bruge i hvert fald et halvt år på at kæmpe en række festivaler for film, der bør vises i London – og evt. finde en engelsk distributør, som er det ideelle mål.

London Film Festival er således lidt af en opsamlingsfestival, der har få af de »store« festivalfilm med – de finder næsten automatisk deres publikum – men som til gengæld har en række marginalfilm, de oversete film, de reklamemæssigt lavt budgetterede film.

I år samledes megen interesse og megen patriotisme omkring den kendsgerning, at der igen er opstået noget, man kunne kalde en britisk filmindustri – så småt på vej, er den i hvert fald. Baggrunden er pudsigt nok oprettelsen af endnu en TV-kanal, Channel Four, og den omstændighed, at denne kanal har afsat ca. 20% af sit budget til indkøbte programmer og ca. 80% til co-produktioner med filmbranchen. Channel Four begyndte sine udsendelser i november 1982, og ikke mindre end 9 film på London Film Festival var produceret med eller for Channel Four, heraf 3 dokumentar- og musikfilm. De var i retfærdighedens navn spredt ud på næsten lige så mange produktionsselskaber, og det er vel tvivlsomt, om det i længden er en god idé. Man kan forestille sig at et mindre antal selskaber med desto flere produktioner pr. år vil vise sig mere levedygtige end en række halvt sultende selskaber med så få produktioner, at enhver form for kontinuitet (og professionalisme) går fløjten. Vel an, tiden vil vise det, for Channel Fours politik synes at skulle fortsætte. Men hvad med filmene?

Ja, satser man stort, risikerer man kun at mislykkes stort, og det er da al ære værd. Tilmed får man altid nogen med sig på galajen. Peter Greenaway satsede stort med en aparte historie, »The Draughtsman's Contract«, der udspilles i det 17. årh., og som kort fortalt handler om en tegner, der indgår en kontrakt om at levere 12 tegninger af et gods mod 12 erotiske begunstigelser fra godsets frue. Det bliver ikke ved det. Datteren blander sig også, og da godsejeren findes dræbt, bliver spillet pludselig en kamp på liv og død mellem kunstneren og den herskende klasse, altså det gamle, gyldige tema. Greenaway spiller gevaldigt ud med en flot gestus, og det hele holder meget langt, lige indtil intrigen tager overhånd og instruktøren drukner historien i ord, ord og atter ord. Jeg følte det som et antiklimaks i en historie, der handler om en *billedkunstner*, fortalt i et medie, der først og fremmest er *billede og lyd*.

Peter Duffell, som nogle vil huske fra TV-spillet »Caught on a Train«, havde iscenesat en charmerende og klog »lille« film om en ung piges oplevelser som servitrice på et sommerhotel. »Experience Preferred – But Not Essential« hed den, og udover de kloge observationer prægedes filmen af optimistisk humor og glimrende spil. June Roberts havde skrevet manus med det ene øje på de bedste TV-spil.

Jack Golds »The Praying Mantis« med manus af Philip Mackie byggede på en Monteilhet-historie om et dobbeltmord, der går galt, om morderne, der selv dør og om den stiltfærdige hævnens bondesnuhed. Den fungerer, er lidt lang og lidt ujævn i spillet, men den overrasker meget undervejs, og det er lidt af lykken. Det var Claude Whathams »The Captain's Doll« vel også. James Saunders havde bearbejdet D. H. Lawrences portræt af den tilsyneladende leddeløse soldats kærlighedsaffære, og der kom en ganske »moderne«, velspillet (Jeremy Irons, Gila von Weitershausen) historie ud af det. Ophidsende nej, ordentlig ja. Her var det iøvrigt for en gangs skyld BBC, der havde co-produceret. Debutanten Bill Bryden gav en smuk skildring af et stykke kulturs undergang i »Ill Fares the Land«, der fortalte om affolkningen af øen St. Kilda i Hebriderne i 1920'erne, og Mai Zetterling vendte tilbage til England med filmen »Scrubbers«, en tæt og ordentlig lavet skildring af en gruppe piger i Borstal-fængslet. Den følger ikke noget til genren, men præsenterer en række glimrende unge spillere og en række (for mig) nye gloser om underlivets forlystelser m.v.

London Film Festival gør forståeligt nok en del ud af at præsentere film fra gamle frænder og den slags, og bestræbelserne belønnes med flittigt opbud fra de i London boende nationaliteter, hvad der giver forevisningerne en særlig stemning, et indforstået løft, om man vil.

Bredten i australsk film illustreredes af tre film (selv om David Stratton fra Sidney Film Festival så mørkt på sit lands produktion lige nu). Paul Cox havde lavet en køn, charmerende film om et gråt emne, nemlig to midaldrende, lidt bange, menneskers kærlighed. »Lonely Hearts« hed den, for at det ikke skal være løgn, men der er lidt humor i titlen og der er masser af humor i filmen. Han er pianostemmer og butikstyv i det små, hun er bankassistent og kønsforskrækket i det store, så der skal helt utraditionelle metoder i anvendelse før de to kan få hinanden.

Lidt mere flamboyant var David Stevens' »The Clinic«, der alligevel overbeviste med idérigdom og velanbragt hhv. alvor og humor i en skildring af livet på en klinik for kønssygdomme. Festligt emne, men altså behandlet med meget talent og »sød forståelse«. Det tredje bidrag var Igor Auzinas brede skildring af en kvindes oplevelse af en mandsverden på en kvægstation omkring århundredeskiftet. Den rummer lidt af alting og er ganske kommercielt anlagt. »Beautiful scenery« var alles kommentar bagefter.

Indien var som sædvanligt rigt præsenteret, og bredden i indisk film er voksende. Jeg nåede desværre ikke den meget spændende Shyam Benegals »Arohan« (Ascending Scale), men alle roste den. TV viste hans »Roller« sidste år. Ny for mig var Adoor Gopalakrishnan, der viste et flot gennemført drama uden de store falbalader om en rigmand, der er vant til at blive vartet op, bl. a. af sine to yngre søstre, som han gør alt for at holde på. Da de forlader ham, går han mentalt i stykker. Filmen hedder »Elippathayam« (Rottefælden) og den er Gopalakrishnans tredje spillefilm. Talentfuldt.

Manipur er en meget lille stat i det nordøstlige hjørne af Indien. Den grænser op til Burma, har 1½ mill. indbyggere, hvoraf knap en milliard taler manipur. Der er mindre end 20 biografer i staten, og at producere film her er nærmest at sammenligne med en manisk sportspræstation. Det gøres dog, og Aribam Syan Sharmas »Imagi Ningthem« (My Son, My Precious) var en charmerende, frisk lille sob-story i sort/hvid og alt, hvad man kunne drømme om af ringe teknik. Det er hjerteskrærende uretfærdigt, ikke mindst når man sammenligner med Satyajit Rays fremragende lille kortfilm »Pi-

koo«, som han har lavet for fransk TV og naturligvis med teknik og penge, så det rækker. »Pikoo« er en studie i en 6-års drengs oplevelser af voksnes utroskab, fortalt med overbevisende psykologisk indsigt og suveræn ro. En anden Ray-kortfilm, »Sadgati« (Deliverance) var dens modsætning. Her er Ray tilbage i landsbyen med en harmfuld skildring af en brahmins udnyttelse af en kasteløs. Det er social anklage så det brager, holdt i en lidt gammeldags, ekspressiv stil. Det er sjældent, man ser Ray så vred.

Men tilbage til Europa, Frankrig, Chabrol og Demy. Førstnævnte underholdt bedre end længe med en Simenon-filmatisering, »Les fantômes du chapelier«, en grotesk historie om en række kvindemord, med Charles Aznavour og en prægtig krukke Michel Serrault i hovedrollerne. Demy var også vendt tilbage til sit gamle, velprøvede tema i »Une chambre en ville«, et syngestykke om kærligheden (her med tragisk udgang), udspillet i Nantes under værftstrejkerne i 1955. Konsekvent og med charme, men uægtelig også ganske déjà vu.

Det samme gjaldt til en vis grad såvel Bellocchios »Gli occhi, la bocca« som Antonionis »Identificazione di una donna«. Bellocchio var tilbage i den rådne italienske burgøjerfamilie med den fortabte søn (Lou Castel) og masser af skeletter i skabene og skidt under smyrnaerne. Jeg fandt den lidt træls, andre brød sig om den. Så hellere Antonionis udforskning af området mellem fantasi og virkelighed i en historie om en besættende, fortryllende kærlighed. Tomas Milian er ikke spændende som elsker, men kvinderne omkring ham har rejst (!) Daniela Silverio, Christine Boisson, Lara Wendel, Sandra Monteleoni. Men den bliver næppe en publikumssucces. Dertil er den for lukket.

Tyskland var stort set Fassbinder, plus en enkelt film af Percy Adlon og så polakken Krzysztof Zanussi, der for at det ikke skulle være løgn havde indspillet »The Unapproachable« på engelsk med Leslie Caron og Danie Webb, et kammerespil om falske følelser. Fassbinders Genet-filmatisering, »Querelle«, resulterede i hængende hoveder. Jeg nåede ikke filmen, men mødte nogle tilskuere.

Come Back to the Five and Dime, Jimmy Dean var opfyldelsen af et par store Robert Altman-drømme. Han havde sat skuespillet (af Ed Graczyk) op på Broadway og ville filme det i Super 16 mm – et format han har advokeret for siden TV-tiden i 60'erne – ligesom han ville samle den originale besætning til filmen. Det lykkedes stort set, og resultatet er blevet formelt, og til en vis grad også på andre områder, spændende. Jeg kunne beundre ensemblespillet (Sandy Dennis, Karen Black, Marta Heflin, Cher o.a.). Carl Reiner havde lavet en intelligent og grinagtig kriminalfilm-travesti, »Dead Men Don't Wear Plaid«. En genkendelig Chandler-intrige med Steve Martin som detektiven og den flotte Rachel Ward som blondinen med den spegede sag, er grundlaget for en kunstfærdigt opbygget og smukt gennemført inkorporering af citater fra ikke mindre end 18 kriminalfilm fra 40'erne, så på sin vej gennem sagen møder Steve Martin i veltilpasset sort/hvidt foto og Edith Head-kostumer (hendes sidste film) en række af de store, fra Bogart i »The Big Sleep« til Cagney i »White Heat«, fra Ingrid Bergman i »Notorious« til Bette Davis i »Deception«.

Frydefuldt for filmfans. Fra gruppen af uafhængige producenter vil jeg fremhæve Robert M. Youngs »The Ballad of Gregorio Cortez«, en velgennemført skildring af jagten på en ung farmer af mexikansk afstamning, som i 1901 på grund af en latterlig oversætterfejl fra en tolk blev lovløs. Jagten, retsagen, og vidneforklaringerne bliver en næsten rashomonsk

beretning om synspunkternes vilkårlighed. God film. Næsten lige så vellykket var David Burton Morris' »Purple Haze«, de satte sig den vanskelige opgave at skildre studenter-miljøet i USA anno 1968 med blandingen af rodløshed, blomsterbørn, stoffer og Vietnam. Da først indledningens problemopstilling var overstået, kom filmen ind i en god rytme, og den blev mere og mere engagerende. Barry Levinson var også gået tilbage i tiden med sin Baltimore-skildring »Diner«, nemlig til 1959, hvor en flok lokale 'vitelloni' er tumler rundt i færd med at prøve at blive voksne i ordets mere overfladiske betydning. Det er ofte meget charmerende. Det kan man til gengæld ikke sige om Frederick Wisemans første forsøg med fiktionen, »Seraphita's Diary«, der former sig som en (næsten) endeløs række monologer, fremsagt, fremgrædt eller fremstønnet af modellen Appollonia Van Ravenstein, der krukker lystent og redder en del af optakten. Nogle hævder, det skal være morsomt. Jeg fandt det ubærligt prætenttøst.

Andre lande: Carlos Saura var tilbage i Saura-land (og dér lignede han altså mange andre af mellemgenerationen af instruktører, der satsede på deres kendte temaer) med familie, politik, religion, sex og gale mennesker under Franco og idag. Han veksler som sædvanlig ganske suverænt mellem fortid og nutid og fortsætter metoden med at lade sine kvindelige hovedpersoner optræde i begge tidsaldre, her kuriøst i rollen som hhv. heltens mor og elskerinde. Polakken Jerzy Kawalerowicz, som efterhånden har langt imellem sine film, lagde op til øretæver hos en del af det engagerede publikum med en debatfilm »Austria« om forskellige jødiske holdninger til forfølgelse. Tung intellektualisme, teaterpræget med passende (filmisk upassende) entré'er og sorti'er og megen snak. Så var der mere løft over debutanten Juliusz Machulskis røverhistorie, »Van Bank« (Det gælder banken), en fantasifuld høg-over-høg-historie fra 30'erne blandt samfundets mindre gode børn, hvoraf nogle altså er bedre end andre. Af lokal interesse kan det måske være, at en af helteskurkene kaldes »danskeren«. Ser man det.

Endelig skal jeg nævne, at der i år var en lille sektion, der hed »Scandinavia«. Den bestod af »Slingrevalsen«, Tuija-Maija Niskanens »Avskedet«, August Gudmundssons »Utlaginn – Gísla Saga Súrssonar«, Laila Mikkelsens »Liten Ida« og Ingrid Thulins »Brusten Himmel«. Ser man også det.

Poul Malmkjær

Robert Altman instruerer Kathy Bates, Marta Heflin og Cher i »Come Back to the Five & Dime, Jimmy Dean«

